

31. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2024.

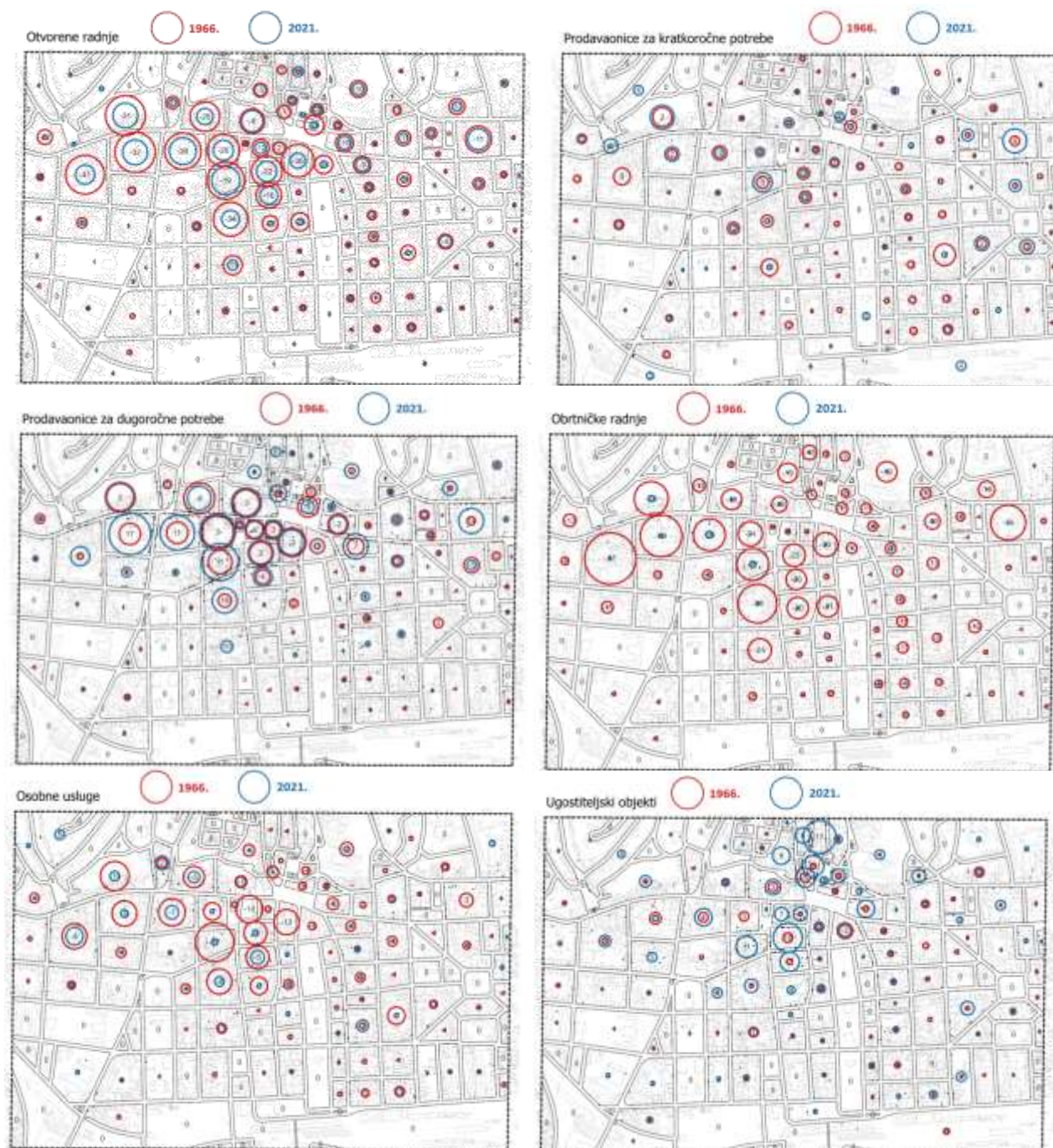
2. RAZRED

ISTRAŽIVAČKI RAD

RADNI MATERIJAL

PRILOG 1.

Autor je priloženih kartograma Lucijan Černelić, univ. mag. geogr. Prilozi su dio njegova diplomskoga rada čiji je naslov *Transformacija poslovnih funkcija središta Zagreba*. Rad je obranjen na Geografskome odsjeku Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u veljači 2024. Kartogrami prikazuju broj odabranih poslovnih funkcija 1966. i 2021. po gradskim blokovima u središtu Zagreba.

PRILOG 2.

Autor je priloženoga teksta Z. Perković. Tekst je objavljen davne 1977. u 37. godištu *Geografskoga glasnika* od 163. do 169. stranice pod naslovom *Jezgra i okvir centra Zagreba*.

Područje centra

(...) Jezgra današnjeg centra Zagreba (koju treba razlikovati od historijske jezgre) zauzima sjeverni dio Donjeg grada. (...) Površina jezgre iznosi oko 80 ha. Okvir centra okružuju jezgru poput prstena, s tim da mu je vanjske granice nešto teže definirati. Ta šira središnja zona obuhvaća Gornji grad, najveći dio Donjeg grada izvan jezgre i sjeverni dio Trnja... Površina joj je približno 260 ha.

Jezgra i okvir centra razlikuju se po karakterističnoj strukturi sadržaja. U jezgri javni i poslovni sadržaji zauzimaju nešto više od polovice građevinskog fonda, a stanovi nešto manje od polovice. Jezgru karakterizira velike koncentracija i izmiješanost javnih i poslovnih sadržaja, pri čemu prevladavaju sadržaji manjih dimenzija (trgovina, ugostiteljstvo, sitno zanatstvo i usluge. U okviru centra odnos javnog i stambenog prostora je obrnut, tj. na stanove otpada nešto više od polovice korisne površine. Glavna karakteristika nije, međutim, u tome nego u strukturi i dimenzijama javnih i poslovnih sadržaja: tu prevladavaju jednonamjenski objekti većih dimenzija (kulturne i prosvjetne ustanove, uprava, instituti, hoteli, prometni objekti, industrija i skladišta). (...)

Sadržajna struktura

Ono što neki dio grada čini gradskim centrom to je, pored društveno-povijesnih faktora, simboličnih vrijednosti i položaja u gradu, bez sumnje (a možda i prvenstveno) njegova sadržajna struktura. Nije toliko bitan veći ili manji udio stanovanja, već kvaliteta i kvantiteta (relativna i apsolutna) onih »drugih« sadržaja. Najznačajniji među njima su trgovina, ugostiteljstvo, uredi, kulturne ustanove i razne specijalizirane usluge. Odsustvo, nedovoljna zastupljenost ili dominacija bilo koje od ovih grupa djelatnosti čini centar defektnim. Samo »poslovni centar«, »trgovački centar« ili »kulturni centar« ne može biti centar grada u pravom smislu riječi.

(...)

U Donjem gradu, najjaču grupu sadržaja predstavljaju uredi... Na njih otpada 26,2 % nestambenog građevinskog fonda. Smješteni su pretežno u jezgri centra i pokazuju, u okviru mogućnosti, vrlo jaku tendenciju širenja. (...) Unatoč tome, udio ureda u građevinskom fondu Donjeg grada manji je nego u Gornjem gradu ili Trnju. Osim toga, uredi u Donjem gradu prosječno su manjih dimenzija i često dijele istu zgradu s drugim sadržajima — pa se na taj način bolje uklapaju u gradsko tkivo nego, na primjer, veliki izdvojeni uredski objekti u Trnju.

Trgovina i ugostiteljstvo zauzimaju znatno manje prostora od ureda, ali je njihova atraktivnost i koncentracija u Donjem gradu, prvenstveno u jezgri, daleko veća. Dominiraju specijalizirane trgovine, no brojne su i trgovine za dnevnu opskrbu, koje služe ne samo lokalnom stanovništvu nego i dijelu zaposlenih u centru, a i povremenim posjetiocima. Naročito je značajna uloga tržnice Dolac, koja oko sebe okuplja niz komplementarnih sadržaja i koja je još uvijek najvažniji punkt opskrbe prehrambenim proizvodima u gradu, a predstavlja i svojevrsnu turističku atrakciju. Gornji grad izrazito je siromašan trgovinama, a i Trnje još daleko zaostaje za Donjim gradom. Osim dnevne opskrbe (koja ne zadovoljava sve potrebe) u Trnju imamo samo još nekoliko većih specijaliziranih trgovina pokućstva i tehničke robe.

Ugostiteljstvo je sadržaj od izvanrednog značaja za društveni život centra. Njegov prostorni raspored uglavnom prati raspored trgovine, s time što osim koncentracije u jezgri postoji još manja koncentracija u zoni kolodvora. I trgovina i ugostiteljstvo povećavaju svoje kapacitete na razne načine: širenjem u okolna područja (naročito prema istoku i jugu), preuzimanje drugih lokala, ulaskom u unutrašnjost blokova i u podrumске prostorije. (...) U centru Zagreba nalaze se gotovo sve kulturne ustanove gradskog značenja. Ipak, one nisu toliko koncentrirane u jezgri kao trgovački i poslovni sadržaji. U Gornjem gradu nalaze se kulturne ustanove uglavnom izložbenog karaktera muzeji, galerije, arhivi i zbirke. U jezgri Donjeg grada ili neposredno uz nju nalazi se većina kinematografa i kazališta, dok su veći objekti kulture uglavnom izvan jezgre. U području Trnja smještena su tri nova, velika objekta kulture: sklop Studentskog centra, RS »Moša Pijade« [danas Pučko otvoreno učilište] i koncertna dvorana »Vatroslav Lisinski«. (...) Za centar Zagreba karakteristična je jaka zastupljenost školskih ustanova. Tu se nalazi većina srednjih, viših i visokih škola u gradu, što s funkcionalnog gledišta predstavlja problem, ali s druge strane ima i svoju specifičnu kvalitetu — prisustvo velikog broja mladih u prostoru centra. To se prisustvo odražava i na druge sadržaje, prvenstveno ugostiteljske i kulturne. (...) Značajan sadržaj centra, u planovima i gradskoj politici često zanemarivan, su zanatstvo i usluge. (...) Njihov prostorni raspored pokazuje nešto manju koncentraciju od trgovine ili ugostiteljstva, s time što se blizu polovine obrtničko-uslužnih kapaciteta nalazi u unutrašnjosti blokova. Ova vrst sadržaja ne pokazuje neke izrazite tendencije razvoja...

ZAKLJUČAK

Donji grad je danas jedini pravi gradski centar, koji pokazuje spontane tendencije širenja i prestrukturiranja. Gornji grad predstavlja rubni dio centra specifičnog karaktera. Trnje ima neke izdvojene sadržajne elemente centra, ali mu nedostaju sociološki elementi i prava fizička struktura gradskog središta. Centar Zagreba posjeduje brojne dragocjene kvalitete klasičnog gradskog centra, no postoje neke tendencije koje te kvalitete ugrožavaju. Najopasnije među njima su porast automobilskeg prometa i ekspanzija uredskog prostora – te štetne i nepotrebne rekonstrukcije pod pritiskom tih tendencija. Ima i pozitivnih kretanja, a pogoršanja kvalitete života i boravka u centru nisu, za razliku od nekih drugih gradova, otišla tako daleko da se situacija ne bi mogla popraviti.

PRILOG 3.

Autorica je priloženoga teksta A. Svirčić Gotovac. Tekst je objavila 2010. u časopisu *Sociologija i prostor*, sv. 48, broj 2. Tekst je objavljen pod naslovom *Aktualni revitalizacijski i gentrifikacijski procesi u Zagrebu od 197. do 221. stranice*.

Proces i pojam gentrifikacije definira se kao “konverzija socijalno marginalnih područja i područja stanovanja radničke klase centra grada u srednjoklasna područja stanovanja, te predstavlja pokret privatnog investiranja u centralna područja glavnih urbanih centara koji je započeo šezdesetih godina 20. stoljeća” (Zukin, 1987.:129). Gentrifikatorima su centralni ili stariji dijelovi grada iznimno atraktivni i profitabilni pa putem vlasništva ili u suradnji s različitim gradskim institucijama (ovisno o pojedinoj zemlji i načinu provođenja ovoga procesa) ulažu značajna sredstva mijenjajući izgled tih gradskih četvrti, kako u estetskom i urbanističkom, tako i u strukturnom smislu. Navedena središta postaju poslovna, komercijalizirana, ali i rezidencijalna, a privlače više slojeve stanovništva čime na kraju vraćaju život u gradsku jezgru. (...)

Ukratko, gentrifikaciju obilježava nekoliko fenomena: “1. razmještaj i zamjena jedne grupe stanovnika drugom koja je višega društvenog statusa; 2. transformacija izgrađene okoline – stambene, koja se obnavlja, a nove uslužne djelatnosti pristižu (trgovine, kafići, restorani i sl.); 3. pojava novoga urbanog životnog stila (kvalitete života) kojega obilježava potrošački obrazac i 4. porast vrijednosti imovine i nekretnina” (Fulcher; Scott, 2007.:518). (...)

Gentrifikacija je tako i proces elitizacije kvalitete života ili životnoga stila jer je središte gradova postalo privlačno mjesto za stanovanje većinom viših slojeva društva koji svojim dolaskom utječu na rast cijena stanova i nekretnina općenito. Takve preferencije i odabir mjesta življenja često proistječu iz želje stanovnika da ne žive u rubnim gradskim dijelovima ili u predgrađima (suburbanim četvrtima) koje za njih nisu na zadovoljavajućoj razini urbanosti ili urbanog života. Procese gentrifikacije danas većinom potiče nova klasa stanovnika tzv. poslovno-menadžerska koju čini mlađa radnoaktivna populacija, visokoobrazovana, samačka ili bez djece i zaposlena u visokosofisticiranim djelatnostima tercijarnog i kvartarnog sektora (IT sektor, razne uslužne djelatnosti i sl. koje su i inače obilježje postindustrijskog tipa društva) (...)

Prema N. Smithu (1996.), jednom od vodećih teoretičara gentrifikacije, proces gentrifikacije sada vodi do “novoga urbanog fronta” ili do “revanšističkoga grada” gdje “osveta prema manjinama, radničkoj klasi, ženama, okolišnoj legislativi, gej i lezbijskoj populaciji, imigrantima, postaje opći i zajednički nazivnik javnoga diskursa” (str. 44). Prestrukturiranjem slojeva ili klasa, što je i osnovno načelo gentrifikacije, dolazi do brojnih posljedica i promjena koje nisu samo fizičke prirode, kao što je preraszmještaj stanovnika iz jednoga dijela grada u drugi, nego su to i socijalne, kulturne i ekonomske promjene s dalekosežnim posljedicama na razvoj jednoga grada. (...)

Posljednjih 15-ak godina razdoblje je značajnih promjena funkcija pojedinih dijelova grada. Decentralizacija trgovine te proces tranzicije imaju za posljedicu promjene u funkcijama pojedinih dijelova grada. U isto vrijeme trend otvaranja brojnih novih domaćih i stranih trgovačkih centara, hipermarketa i ostalih oblika trgovine uvjetuje relativno smanjivanje broja trgovačkih objekata u središnjim dijelovima grada.

Prvi dio rada čini istraživanje promjene funkcionalno – prostorne strukture Ilice. Pri tome se polazi od istraživanja promjena poslovnih funkcija ulice Ilice udaljavanjem od središta grada. U sklopu istraživanja anketnim istraživanjem dobiveni su podaci o vlasničkim odnosima, zadovoljstvu vlasnika i upravitelja lokacijom poslovnog objekta, zadovoljstvu postojećom infrastrukturom te viđenje utjecaja decentralizacije poslovnih, a posebice trgovinskih funkcija na njihovo poslovanje.

Drugi dio istraživanja usmjeren je na proces zatvaranja poslovnih objekata u središnjim dijelovima grada. Polazak za istraživanje bila je teza suprotna od tzv. *spill over* efekta. Istraživanje pokušava utvrditi dovodi li propadanje jednog objekta u području zahvaćenom propadanjem do povećanja vjerojatnosti zatvaranja okolnih objekata. U ukupnoj strukturi poslovnih objekata izrazita je dominacija trgovine koja čini 57,1% ukupnih objekata. Na drugom mjestu su profesionalne usluge s 15,4%. Udaljavanjem od središta mijenja se vrsta poslovnih objekata te njihova struktura. U prvoj zoni (najbliža centru) čak 64,5% objekata su trgovine. U drugoj zoni nastavlja se dominacija trgovina. Treću zonu karakterizira najmanji udio trgovačkih objekata koji iznosi 39,8% od ukupnog broja objekata. Četvrtu zonu (najudaljenija od centra) karakterizira dominacija trgovine s 63,3% objekata, no pri tome se ističe visoki udio trgovina s građevinskim materijalom, za razliku od vrsta trgovina dominantnih u ostalim zonama. Od ukupno anketiranih 21 sugovornik (48,8%) relativno je zadovoljno lokacijom na kojoj se nalaze, a čak 19 sugovornika (44,2%) u potpunosti je zadovoljno lokacijom objekta. Najveći udio zadovoljnih lokacijom nalazi se u prvoj zoni. No u toj zoni se nalazi i jedini anketirani koju nije zadovoljan lokacijom na kojoj se nalazi. Najveća prednost i nedostatak lokacije ovisi o zoni u kojoj je objekt smješten. Udio anketiranih koji su zadovoljni povezanošću s centrom grada raste približavanjem centru. Istovremeno udio zadovoljnih povezanošću s ostalim dijelovima grada smanjuje se udaljavanjem od centra. 72,8% ispitanika općenito je zadovoljno infrastrukturom. Udio zadovoljstva pojedinim elementom Infrastrukture ovisi o zoni lokacije objekta te da li je objekt smješten u dvorištu ili u uličnom lokalu. Najveći broj anketiranih zadovoljan je opskrbom električnom energijom i opskrbom vodom. Najveće je nezadovoljstvo uređenošću i brojem parkirnih mjesta, nakon čega slijedi nezadovoljstvo rasvjetom te uređenošću nogostupa.

Treći dio ankete propituje stavove o suradnji između poslovnih subjekata u susjedstvu te stavovima o potrebi za takvom suradnjom. Više od 55% anketiranih smatra da izgled susjedstva utječe na njihovo poslovanje, a posebice ukoliko je susjedstvo zapušteno i u propadanju. Anketirani svoj stav argumentiraju izbjegavanjem pojedinih dijelova grada zbog njihove neprivlačnosti ili nesigurnosti. To se posebno odnosi na dvorišne lokale.

Suradnja među objektima u susjedstvu ne postoji, a čak 98% anketiranih ne ostvaruju nikakvu suradnju sa susjednim objektima dok njih 53,4% smatra da takva suradnja nije potrebna. Nizak udio anketiranih koji smatraju da je potrebna suradnja na usklađivanju zajedničke poslovne politike ukazuje na činjenicu da će u ovakvoj strukturi poslovnih objekata središnji dio grada teško ostvariti konkurentnost u odnosu na trgovačke centre čija je jedna od velikih prednosti upravo zajednička koordinirana politika upravljanja poslovnica u centru. Brojni su faktori koji utječu na zatvaranje poslovnih objekata u središnjim dijelovima grada. Među faktorima koji su specifični za tranzicijske zemlje svakako su povećanje konkurencije otvaranjem poslovnih objekata stranih prodajnih lanaca te problemi uzrokovani neriješenim imovinsko-pravnim odnosima nakon denacionalizacije. Kartiranjem je utvrđeno da je u Ilici zatvoren ukupno 161 poslovni objekt. Ilicu karakterizira prostorna koncentracija zatvorenih objekata. Nije rijedak slučaj da se u neposrednom susjedstvu nalazi više zatvorenih objekata. Također u jednom dvorištu često je zatvoreno i nekoliko objekata. To potvrđuje polaznu hipotezu da zatvaranje jednog objekta u prostoru zahvaćenom propadanjem povećava vjerojatnost zatvaranja okolnih objekata. Ukoliko se promatra udio zatvorenih poslovnih objekata u ukupnom broju objekata određene djelatnosti tada je najviši udio zatvorenih obrta. Odgovor na pitanje kako revitalizirati središnji dio grada, a posebice dvorišne zone vrlo je složen. U Zagrebu za sada ne postoji takav dokument, a promocija je prepuštena samim vlasnicima objekata. Pomoć uprave grada nedovoljna je za obnovu svih objekata te se prednost daje objektima od kulturnog i povijesnog značaja. Generalnim urbanističkim planom utvrđene su mjere uređenja i obnove, no to su samo opće smjernice. Potrebna je detaljna razrada te cjelovita politika obnove i revitalizacije pojedinih dijelova Ilice a posebice dvorišnih zona.

PRILOG 5.

Željka Tonković, Trgovački centri i promjene u gradskoj jezgri: slučaj Zadra, časopis *Sociologija i prostor*, sv. 53 (2015), broj 1, str. 3 – 20.

Utjecaj potrošačke kulture na restrukturiranje gradova moguće je analizirati i s obzirom na promjene koje doživljavaju gradska središta uslijed trenda suburbanizacije i decentralizacije trgovine, koji je od 1950-ih godina bio snažno prisutan u američkim, a potom i u mnogim europskim gradovima (Vresk, 2002.; Robertson, 2007.). Supermarketi i multifunkcionalni trgovački centri na periferiji grada s vremenom su odvlačili dio sadržaja i dinamike iz gradskih središta stvarajući iluziju urbanosti ondje gdje ona nije postojala i svodeći doživljaj urbane kulture na individualizirano iskustvo kupovine (Miles i Miles, 2004.). Prema istraživanjima u području urbane geografije i sociologije, privlačnost multifunkcionalnih trgovačkih centara kao mjesta za provođenje slobodnog vremena može dovesti do osiromašenja prodajne ponude u centru i smanjene privlačnosti središta grada (Hromadžić, 2008.; Thomas i Bromley, 2002.; Welterverden i Rietbergen, 2007.; Spierings, 2006.; Jakovčić, 2006.). Na opisane trendove posebno su osjetljiva središta manjih i srednjih gradova, u kojima promjena potrošačkih navika i sve veća popularnost trgovačko-poslovnih centara može ozbiljno ugroziti socijalnu i poslovnu dinamiku, zbog čega su mnoge lokalne zajednice suočene s mogućnošću gubljenja svoga trgovačkog i društvenog središta (Thomas i Bromley, 2002.). Gradski planeri stoga su prisiljeni razmišljati o tome kako vratiti trgovinu u središte grada, pri čemu mogu birati među različitim revitalizacijskim modelima kojima je cilj oživjeti središte grada kao središte potrošnje (Robertson, 1997.). Problematično je, međutim, što revitalizacija¹ koja se zasniva na konzumerističkoj paradigmi može rezultirati gentrifikacijom, elitizacijom i komercijalizacijom gradskog središta, na štetu drugih značajki urbane kulture i gradskog identiteta.

---

¹ Pojam urbane revitalizacije obuhvaća različite postupke i programe kojima je cilj ponovno unošenje života u cjelinu ili neki dio grada. Urbana revitalizacija zahtijeva kompleksno sagledavanje razloga degradacije fizičkog i socijalnog tkiva grada te najčešće uključuje niz ekonomskih, socijalnih i urbanističkih intervencija (prema Zlatar, 2013.:44).

PRILOG 6.

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Članak u časopisu Paper in a journal	(Klarić, 2016)	(Klarić, 2016)	Klarić, Z., 2016: Geographical Aspects of the Territorial Organisation of Croatia and Comparison with Other European Countries, <i>Croatian Geographical Bulletin</i> 78 (2), 49-75, DOI: 10.21861/HGG78.02.02. Broj 78 označuje godište (volumen) časopisa, (2) broj sveska unutar godišta, 49-75 paginaciju rada u svesku, a DOI: 10.21861/HGG78.02.02 označuje DOI rada. No. 78 denotes the year (volume) of the journal, (2) the number of the volume within the particular year, 49-74 indicates the page numbers within the volume, while DOI: 10.21861/HGG78.02.02 is the DOI of the paper.
Članak u časopisu s 3 i više autora Paper in a journal with 3 or more authors	(Lozić i dr., 2006)	(Lozić et al., 2006)	Lozić, S., Fuerst-Bjeliš, B., Perica, D., 2006: Quantitative-geomorphological and Environmental historical Impact on the Ecological Soil Depth; Northwestern Croatia, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 68 (1), 7-25.
Članak objavljen na dva jezika Journal published bilingually	(Winde, 2015)	(Winde, 2015)	Winde, F., 2015: Uranium pollution in South Africa: past research and future needs/Onečišćenje uranijem u Južnoafričkoj Republici: prošla istraživanja i buduće potrebe, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 77 (2), 33-53.
Članak u zborniku radova Paper in proceedings	(Bočić i dr., 2014)	(Bočić et al., 2014)	Bočić, N., Buzjak, N., Kern, Z., 2014: Some New Potential Subterranean Glaciation Research Sites from Velebit Mt. (Croatia), in: <i>6th International Workshop on Ice Caves</i> (eds. Lewis, L. et al.), National Cave and Karst Research Institute, Carlsbad, 72-76.
Poglavlje u knjizi Chapter in a book	(Russo i Van der Borg, 2008)	(Russo and Van der Borg, 2008)	Russo, A. P., Van der Borg, J., 2008: Area Regeneration and Tourism Development: Evidence from Three European Cities, in: <i>Cultural Resources for Tourism: Patterns, Processes and Policies</i> (eds. Jansen-Verbeke, M. et al.), Nova Science Publishers, New York, 197-213.
Knjiga Book	(Graham i dr., 2000)	(Graham et al., 2000)	Graham, B., Ashworth, G. J., Tunbridge, J. E., 2000: <i>A Geography of Heritage: Power, Culture and Economy</i> , Arnold, London.
Urednička knjiga s jednim urednikom Editorial book with one editor	(ur. Butler, 2006)	(ed. Butler, 2006)	Butler, R. W. (ed.), 2006: <i>The Tourism Area Life Cycle, Vol. 1: Applications and Modifications</i> , Channel View Publications, Clevedon.
Urednička knjiga s više urednika Editorial book with more than one editor	(ur. Jackson i dr., 2016)	(eds. Jackson et al., 2016)	Jackson, P., Spiess, W., Sultana, F. (eds.), 2016: <i>Eating, Drinking, Surviving, The International Year of Global Understanding - IYGU</i> , Springer International Publishing, DOI: 10.1007/978-3-319-42468-2.
Članak na internetskoj stranici Paper on the internet page	(Faričić, 2003)	(Faričić, 2003)	Faričić, J., 2003: Postoji li danas Dalmacija?, http://www.geografija.hr/hrvatska/postoji-li-danas-dalmacija/ (6. 2. 2016.)

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Tiskana publikacija Published publication	(<i>Popis stanovništva, 2003</i>)	(<i>Census of population, 2003</i>)	<i>Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima / Census of population, households and dwellings 31 March 2001: Population by sex and age, by settlements</i> , Statistička izvješća / Statistical Reports 1167, Državni zavod za statistiku / Croatian Bureau of Statistics, Zagreb, 2003.
Publikacija na CD-ROM-u Publication on CD-ROM	(<i>Naselja i stanovništvo, 2005</i>)	(<i>Population and Settlements, 2005</i>)	<i>Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001. / Population and Settlements in the Republic of Croatia 1857–2001</i> , Državni zavod za statistiku / Croatian Bureau of Statistics, Zagreb, 2005.
Publikacija na internetu Publication on the internet	(<i>Popis stanovništva, 2013</i>)	(<i>Census of population, 2013</i>)	<i>Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima / Census of population, households and dwellings in 2011: Population by sex and age, by settlements</i> , www.dzs.hr (13. 10. 2013.).
PDF na internetu PDF on the internet	(<i>Report of the WCED, 1987</i>)	(<i>Report of the WCED, 1987</i>)	<i>Report of the World Commission on Environment and Development (WCED): Our Common Future</i> , United Nations, 1987, http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf (13. 10. 2013.).
Web stranica nekog web mjesta Web page of a web place	(<i>Prirodna baština, n. d.</i>)	(<i>Natural Heritage, n. d.</i>)	<i>Prirodna baština / Natural Heritage</i> , Dubrovačko-neretvanska županija / Dubrovnik-Neretva County, n. d., http://edubrovnik.org/prirodna_bastina.php (13. 10. 2013.).
Slika ili tablica na internetu Figure or table on the internet	(<i>The Lunar Interior, 2000</i>)	(<i>The Lunar Interior, 2000</i>)	<i>The Lunar Interior</i> , 2000: http://www.planetscapes.com/solar/browse/moon/moonint.jpg (28. 11. 2000.)
Novinski članak (tiskani) Newspaper article (published)	(Slapper, 2008)	(Slapper, 2008)	Slapper, G., 2005: Corporate manslaughter: new issues for lawyers, <i>The Times</i> , 3 October, 4.
Novinski članak (na internetu) Newspaper article (on the internet)	(Chittenden i dr., 2003)	(Chittenden et al., 2003)	Chittenden, M., Rogers, L., Smith, D., 2003: Focus: Targetitis ails NHS. <i>Times Online</i> , 1 June, http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/scotland/article1138006.ece (17. 03. 2005.)
Referenca u tiskanom rječniku Reference in a published dictionary	(<i>Longman Dictionary, 2003</i>)	(<i>Longman Dictionary, 2003</i>)	<i>Longman Dictionary of Contemporary English (New Edition)</i> , Longman, Pearson Education Limited, Harlow, 2003..
Referenca u rječniku na internetu Reference in an online dictionary	(<i>Longman Dictionary, 2013</i>)	(<i>Longman Dictionary, 2013</i>)	<i>Longman Dictionary of Contemporary English</i> , Longman, http://www.ldoceonline.com/ (13. 10. 2013.)
Diplomski rad Master thesis	(Žugaj, 2015)	(Žugaj, 2015)	Žugaj, M., 2015: Geografska analiza izbornih jedinica Hrvatske, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet.